

Djelovodni broj: 05-27/23-~~8~~

ZAŠTITNIK LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA CRNE GORE

NACIONALNI PREVENTIVNI MEHANIZAM

**Po Opcionom protokolu uz Konvenciju UN protiv torture
i drugih surovih, neljudskih ili ponižavajućih kazni ili postupaka**

IZVJEŠTAJ O OBILASKU

JU Dom za stare Nikšić

Podgorica, decembar 2023. godine

Podaci o obilasku

Vrsta obilaska:	Redovni obilazak prema Planu obilazaka za 2023 godinu;
Svrha obilaska:	Ocjena zatečenog stanja u cilju otklanjanja eventualnih nepravilnosti i prevencija torture;
Datum obilaska:	12.10.2023. godine;
Najava obilaska:	Obilazak nije najavljen;
Tim za obilazak:	Danijela Brajković, savjetnica Zaštitnika; Mensur Bošnjak, savjetnik Zaštitnika; dr Ljiljana Vučeljić, član radnog tijela NPM-a

1. Tok obilaska

Faza I – razgovor sa v.d. direktora JU Dom za stare Nikšić

Tim NPM-a započeo je obilazak razgovorom sa direktorom ustanove kome je predstavljen mandat NPM-a, plan i cilj obilaska. Direktor je tokom izlaganja članove tima je upoznao sa podacima i načinom rada Doma.

Faza II – obilazak ustanove

Izvršen je obilazak ustanove, sagledani su materijalni uslovi, prostor za boravak napolju, prostor za radno okupacionu terapiju

Faza III – razgovor sa zaposlenima u ustanovi

Članovi tima obavili su razgovore i sa pomoćnikom direktora, stručnom radnicom, glavnom medicinskom sestrom.

Faza IV – razgovor sa korisnicima

Članovi tima obavili su razgovore sa pojedinim korisnicima koji su bili raspoloženi da iznesu sopstvene utiske o životu u Domu.

Faza V – uvid u dokumentaciju

Izvršen je uvid u medicinsku dokumentaciju, ali i evidencije koje se odnose na bilježenje podataka o korisnicima.

Faza VI – završni razgovor sa v.d direktorice

Na kraju obilaska iznešeni su prvi utisci o obilasku i ukazano na određene nedostatke, koji se mogu odmah otkloniti.

2. Uvod

Zaštitnik, u skladu sa Ustavom Crne Gore¹ i Zakonom o Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore², vrši poslove Nacionalnog preventivnog mehanizma (NPM) u cilju prevencije mučenja i drugih oblika surovog, nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja lica lišenih slobode, a u skladu sa Zakonom o potvrđivanju Opcionog protokola uz Konvenciju protiv torture i drugih surovih, neljudskih ili ponižavajućih kazni ili postupaka.³

NPM preduzima mjere za sprječavanje mučenja i drugih oblika surovih, neljudskih ili ponižavajućih kazni ili postupaka, sprovođenjem redovnih i kontrolnih obilazaka mjesta u kojima se nalaze ili se mogu naći lica lišena slobode ili lica kojima je ograničeno kretanje, odlukom suda ili drugog državnog organa.

Članovi tima NPM-a imaju pravo:

- da bez prethodne najave obilaze organe, ustanove i organizacije i pregledaju prostorije u kojima se nalaze ili bi se mogla nalaziti lica lišena slobode;
- na pristup podacima o: organima, ustanovama i organizacijama u kojima se nalaze lica lišena slobode, broju lica lišenih slobode u organu, ustanovi ili organizaciji koju obilaze i o postupanju sa licima lišenim slobode;
- da bez prisustva službenog lica razgovaraju sa licima lišenim slobode i drugim licima koja mogu da daju odgovarajuće informacije u vezi sa sumnjom da se krše ljudska prava u organu, ustanovi ili organizaciji koju obilaze.

3. Opšti i statistički podaci

JU Dom starih Pljevlja Odlukom o osnivanju br. 07-2647 od 14.05.2020. godine osnovana je JU Dom starih „Nikšić“ za smještaj odraslih lica sa invaliditetom i starih lica.

Radovi na adaptaciji i izgradnji objekata pod Trebjesom za potrebe Doma završeni su i primopredaja istih izvršena je u januaru mjesecu 2023. godine.

---

¹ Član 81 Ustava Crne Gore;

² Zakon o Zaštitniku ("Službeni list Crne Gore", br. 042/11 od 15.08.2011, 032/14 od 30.07.2014, 021/17 od 31.03.2017);

³ "Službeni list Crne Gore – međunarodni ugovori" , br 9/2008;

NACIONALNI PREVENTIVNI MEHANIZAM CRNE GORE
Izveštaj o redovnom obilasku JU Dom za stare Nikšić– 2023.godine

---

Licenca za obavljanje djelatnosti socijalne i dječje zaštite – smještaj u ustanovu starih lica, odraslih lica sa invaliditetom i odraslih i starih lica kojima je usljed posebnih okolnosti i socijalnog rizika potreban odgovarajući oblik socijalne zaštite (do 200 korisnika/ca) izdata je od strane Ministarstva rada i socijalnog staranja 15.02.2023. godine (br. Licence 108, a zavedena pod brojem UPI-01-109/22-58/6).

Prvi korisnici primljeni su 27. februara, dok je zvanično otvaranje Doma upriličeno 15. marta, tekuće godine.

U ustanovi su zaposlena 84 lica, prema zvaničnim podacima predloženim timu NPM-a:

VD Direktorice – 1

Pomoćnik direktorice – 1

Poslovni sekretar – 1

SLUŽBA ZA NJEGU I ZDRAVSTVENU ZAŠTITU

Glavna medicinska sestra – 1

Medicinska sestra-tehničar – 17 (4 na određeno vrijeme)

Njegovateljica – 6

Servirke – 10

Higijeničarka – 5

Fizioterapeut – 2

Frizer/brijač – 2

SLUŽBA ZA SOCIJALNI RAD

Rukovoditeljica službe – 1 (istovremeno i v.d. direktorice)

Socijalna radnica – 1

Psihološkinja – 1

Radno-okupacioni terapeut – 1⁴

Radno-okupacioni saradnik – 4

---

⁴ na radno mjesto radno-okupacioni terapeut Odlukom Upravnog odbora Doma raspoređena je, nakon razrješenja, bivša direktorica i ponuđen joj je ugovor kojim se raspoređuje

SLUŽBA ZA OPŠTE I PRAVNE POSLOVE

Rukovoditeljka službe za opšte i pravne poslove – 1

Stručna radnica na pravnim poslovima – 1

Operater arhivar – administrativni radnik – 2

SLUŽBA ZA FINANSIJSKO-RAČUNOVODSTVENE POSLOVE

Rukovoditeljka službe za finansijsko-računovodstvene poslove – 1

Glavna knjigovodkinja, likvidatorka i fakturistkinja – 1

Radnica na administrativno-finansijskim poslovima-poslovi blagajnice – 1

Magacioner – 2

Službenik za javne nabavke – 1

SLUŽBA ODRŽAVANJA I ZAŠTITE

Radnik na održavanju termo-tehničkih izolacija – 1

Vozač – 2

Kurir – 1

Koordinator rada za vešeraj i šnajderaj – 1

Radnica u vešeraju -2

Zaštitar lica i imovine-stražar – 3

Radnik na održavanju kruga doma – 1

KUHINJSKA SLUŽBA

Rukovoditeljka kuhinjske službe – 1

Kuvarica – 1

Pomoćni radnik u kuhinji – 4

SLUŽBA ZA PRUŽANJE USLUGA PODRŠKE ZA ŽIVOT U ZAJEDNICI

Saradnik/ca za uslugu dnevni boravak – 2

4. Materijalni uslovi u Domu

Ju Dom za stare Nikšić je prilagođen potrebama korisnika. Ambijent nije sterilan i Dom ostavlja utisak tople kućne atmosfere.

Prostorije su lijepo opremljene novim i savremenim namještajem, higijena je na visokom nivou. Sve je podređeno što lakšem snalaženju i kretanju, liftovi su, pored stepeništa, predviđeni za međuspratnu komunikaciju čime je obezbjeđena veća i lakša pokretljivost.

U okviru doma se nalaze sledeći objekti: Administrativni objekat sa kuhinjom; smještajna zgrada; smještajna zgrada 2; smještajna zgrada 3; smještajna zgrada 4.

Dom posjeduje i ograđeno dvorište površine 13.980,30 kvadratnih metara, a koje sadrži vidikovac i plastenik.

Sobe su čiste, prozračne, sa dovoljno prirodnog i vještačkog osvetljenja sa personalizovanim prostorom (ormarima) za lične stvari korisnika Doma. Svaki sprat takođe ima i jednu zajedničku prostoriju za boravak korisnika.

Fotografija br. 1 - Dvokrevetna soba

Dvorište je prostrano i pristupačno korisnicima sa invalidskim kolicima.

Fotografija br. 2 – dvorišni dio Doma

5. Prijem korisnika

Prijem obavlja multidisciplinarni tim koji čine ljekar, psiholog, socijalni radnik, rukovodilac službe za socijalni rad, glavna medicinska sestra i pravnik. Za prijem je potreban izvještaj psihijatra, interniste, potvrda da lice ne boluje od zaraznih bolesti, i po mogućnosti sva prethodna medicinska dokumentacija. Pri smještaju lica sa oduzetom poslovnom sposobnošću učestvuje staratelj, najčešće Centar za socijalni rad.

Kapacitet ustanove je do 208 korisnika/ca (do 200 na osnovu licence).

Broj kreveta – 200, nepokretni korisnici – 40 kreveta, a 160 kreveta za pokretne i polupokretne korisnike/ce). Do danas je podnijeto – 123 zahtjeva, a na listi čekanja ih je 4.

Broj prema korisnika prema starosti i polu:

- Muški – 32;
- Ženski – 43;
- Do 64 godine – 9 korisnika/ca;
- Od 65 do 79 godina – 26 korisnika/ca; i
- Preko 80 godina – 40 korisnika/ca.

Jedanaest korisnika/ca ima postavljenog staraoca. Iz reda zaposlenih u Domu niko nije postavljen za stara

Kao preduslov za prijem korisnika neophodni su izvještaji o obavljenim specijalističkim pregledima od strane interniste, psihijatra i infektologa, ne stariji od 6 mjeseci. Novi korisnici najčešće sa sobom donose i staru medicinsku dokumentaciju zbog uvida o postojanju hroničnih nezaraznih bolesti.

Za novoprimljene korisnike koji su skorije bili hospitalizovani u nekoj od zdravstvenih ustanova dodatno je neophodna i negativna koprokultura (mikrobiološka pretraga stolice) na bakteriju *Clostridium difficile* zbog otklanjanja sumnje na postojanje simptoma intrahospitalne infekcije.

Nakon prijema kod svakog novoprimljenog korisnika Doma se u sljedeća 3 dana redovno observiraju vitalni parametri (tjelesna temperatura, saturacija kiseonika u krvi , nivo šećera u krvi - glikemija, vrijednosti arterijskog krvnog pritiska).

Za svakog korisnika Doma rade se kontrolne periodične biohemijsko-laboratorijske analize krvi na 6 mjeseci , a po potrebi i češće.

Od početka rada u Domu nije bilo slučajeva korisnika koji su imali tuberkulozu ili druge zarazne bolesti.

6. Zdravstvena zaštita

U zdravstvenoj službi Doma tokom obilaska NPM-a radio je jedan doktor opšte medicine po ugovoru o djelu, ali je zbog velikog broja korisnika planirano bilo angažovanje još jednog doktora. Aktuelno angažovani doktor radi po četiri sata dnevno.

NPM sugeriše da bez stalnog prisustva ljekara u Domu se ne bi smjela administrirati parenteralna terapija (davanje lijekova u ampuliranoj formi, najčešće intramuskularno-u mišić ili intravenski-u venu). U svakodnevnoj praksi imajući u vidu veliki broj korisnika Doma koji imaju potrebu za ovakvom vrstom terapije te se propisana parenteralna terapija (injekciona i infuziona), se u najvećem broju slučajeva aplicira u odsustvu ljekara, što opet može da ima fatalne posledice po korisnike u slučaju nastanka eventualnih komplikacija.

NPM ukazuje upravi Doma da davanje parenteralne terapije u odsustvu ljekara nije dozvoljeno i da može imati nesagledive (fatalne) posljedice po korisnike u slučaju nastanka komplikacija (alergijskih reakcija). U skladu sa navedenim NPM preporučuje da se ovakva vrsta terapije daje isključivo u zdravstvenoj ustanovi ,a u Domu samo i isključivo ukoliko je obezbjeđeno prisustvo ljekara tokom aplikacije iste.

6.1 Rad zdravstvene službe

Rad zdravstvene službe je organizovan u smjenama. Ljekarska ambulanta je opremljena aparatom za pritisak, mjerenje šećera, saturacije krvi kiseonikom, mobilnim EKG-om, bocom sa kiseonikom i neophodnim lijekovima.

Psihijatar je angažovan dva puta mjesečno po nekoliko sati.

U Domu nema sobe za izolaciju i fiksaciju, kao ni sredstava za fiksaciju, niti se navedene mjere obuzdavanja ovdje sprovode. U slučaju urgentnih psihijatrijskih stanja lice se transportuje na psihijatrijsko odjeljenje Opšte bolnice Nikšić, prema uputu angažovanog psihijatra, a u njegovom odsustvu prema uputu doktora opšte medicine. Ukoliko je lice agresivno, transport se obavlja uz asistenciju Hitne medicinske pomoći i policije. Transportu uvijek prisustvuje medicinsko osoblje Doma.

Lica oboljela od Covida-19 se izoluju u posebnu sobu u Domu, namijenjenu za te potrebe.

Jednom nedeljno angažovan je internista, a doktor fizikalne medicine jednom mjesečno. Dom starih nema stomatologa, te se ove usluge korisnicima pružaju u nadležnom Domu zdravlja.

Laboratorijski nalazi krvi se rade jednom u 3 do 6 mjeseci.

Na odjeljenjima radi 17 medicinskih sestara, jedna glavna sestra, četiri njegovateljice, dva fizioterapeuta, jedan psiholog i dva socijalna radnika, od kojih je jedan radno okupacioni terapeut.

Medicinske sestre daju propisanu terapiju, pomažu pri hranjenju, presvlačenju i kupanju korisnika. Zbog nedostatka srednjeg medicinskog kadra, ustanova planira da raspiše konkurs za prijem četiri medicinske sestre/tehničara.

Dom nema zaposlenog nutricionistu, već poseban režim ishrane za pojedine korisnike propisuje ljekar. Hrana se po potrebi sitni i pasira.

U Domu postoji posebna sala za fizioterapiju, koju mentalno oboljela lica koriste samo prema nalogu ljekara. Fizioterapeuti za ove korisnike uglavnom sprovode vježbe (grupne ili individualne) na njihovim odjeljenjima.

Takođe i ovdje je NPM zapazio kao i za ostale ustanove socijalnog tipa u državi koje upošljavaju zdravstveni kadar da se suočavaju sa problemom osipanja istog i smanjenim interesovanjem za novim zapošljavanjem. Razlog za ovakvu pojavu je značajna disproporcija u visini koeficijenata – zarada zdravstvenog kadra istih kvalifikacija zaposlenog u zdravstvenim ustanovama koje su u nadležnosti Ministarstva zdravlja. Aktuelno su zarade u zdravstvenim ustanovama mnogo više u poređenju sa zaradama zdravstvenog kadra u ustanovama koje su u nadležnosti Ministarstva rada i socijalnog staranja.

6.2 Medicinska dokumentacija

Medicinska dokumentacija se vodi u formi zdravstvenih kartona koji sadrže upute, specijalističke izvještaje obavljenih pregleda i dijagnostičkih procedura. Dokumentacija se vodi i u elektronskoj formi informacionog sistema ustanova za socijalnu zaštitu. Terapijske liste se takođe ispisuju elektronski i u papirnoj formi koja se drži u posebnoj fascikli.

Uvidom u terapijske liste, psihijatrijska terapija se propisuje u skladu sa psihofarmakoterapijskim preporukama. Zapazili smo, međutim, da jedan broj korisnika ima u terapiji Klozapin, antipsihotični lijek, čija aplikacija zahtijeva laboratorijsko praćenje broja leukocita najmanje jednom mjesečno u toku trajanja terapije, zbog potencijalno letalnog neželjenog dejstva ovog lijeka na bijelu krvnu lozu, a što konkretno nije slučaj, obzirom da se laboratorijske analize u Domu starih vrše jednom u 3-6 mjeseci.

6.3 Struktura korisnika Doma

Na dan posjete Kapacitet ustanove je do 208 korisnika/ca (do 200 na osnovu licence).

Broj kreveta – 200, nepokretni korisnici – 40 kreveta, a 160 kreveta za pokretne i polupokretne korisnike/ce). Do danas je podnijeto – 123 zahtjeva, a na listi čekanja ih je 4.

Broj prema korisnika prema starosti i polu:

- Muški – 32;
- Ženski – 43;
- Do 64 godine – 9 korisnika/ca;
- Od 65 do 79 godina – 26 korisnika/ca; i
- Preko 80 godina – 40 korisnika/ca.

Jedanaest korisnika/ca ima postavljenog staraoca. Iz reda zaposlenih u Domu niko nije postavljen za stara

Odjeljenje za demenciju i palijativnu njegu, kao i odjeljenje za psihogerijatriju, imaju dvokrevetne sobe sa posebnim kupatilom, ljekarsku ambulantu, dnevni boravak, trpezariju i terase. Odjeljenja se zaključavaju i ograđena su rešetkama radi sigurnosti korisnika. Korisnici svakodnevno izlaze u dvorište pod nadzorom medicinskih sestara, izuzev lica koja nisu pod starteljstvom i koja mogu da izlaze bez nadzora.

Odjeljenje za demenciju ima smještajni kapacitet od deset kreveta, od kojih je aktuelno popunjenih osam, a na odjeljenju za psihogerijatriju, sa smještajnim kapacitetom od 52 kreveta, trenutno je smješteno osam lica od kojih su, zbog neriješenog socijalnog statusa, tri lica mlađa od 65 godina. Svih osam lica smještenih na odjeljenju psihogerijatrije imaju dijagnozu hronične psihoze.

7. Ishrana

Dom ima sopstvenu kuhinju za pripremu obroka, a pripremanje hrane vrše se po HASAP⁵ standardima. Jelovnik sastavljaju šef kuhinje i glavna sestra.

U Domu se priprema hrana po 4 različita jelovnika, u zavisnosti od higijensko-dijetalnih potreba korisnika:

- 1.- Jelovnik sa svinjskim mesom
- 2.- jelovnik bez svinjskog mesa
- 3.-jelovnik za dijabetičare
- 4.- jelovnik tečno-kašaste hrane

Na dan posjete 11 korisnika se nalazilo na režimu ishrane sjeckanom hranom, dok je 1 korisnik koristio miksanu hranu. Na režimu ishrane prilagođenom osobama sa dijabetesom se nalazilo 12 korisnika (2 korisnika su bila na terapiji insulinom i 10 korisnika na peroralnoj terapiji antijabetika-
th u tabletarnoj formi).

Korisnici su uglavnom bili zadovoljni kvantitetom i kvalitetom hrane koja se servira tokom redovnih obroka.

8. Tretmanski rad sa korisnicima, radno okupaciona terapija

Individualni plan rada sa korisnicima fokusiran je na opšte ciljeve podijeljene u četiri oblasti : psihosocijalna podrška, održavanje kontakata sa porodicom, radno okupacionu terapiju i zdravstvenu njegu. Revidiranje individualnog plana radi se jednom godišnje, a samo u vanrednim situacijama , kada se jave nove okolnosti ili problemi revidira se češće.

---

⁵ HASAP je sistem bezbjednosti hrane koji se zasniva na analizi i kontroli potencijalnih bioloških/mikrobioloških, hemijskih i fizičkih opasnosti kojima su izložene sirovine, mogućnosti opasnosti pri rukovanju, proizvodnji, distribuciji i konzumiranju krajnjeg proizvoda. Njegova primjena podrazumijeva poštovanje standardnih operativnih procedura i uputstava kojima se smanjuju rizici po bezbjednost hrane

Fotografija broj 3 – proizvodi nastali tokom radno okupacione terapije

Nakon obilaska zapaženo je da su se u Domu organizovale razne manifestacije, edukativne i kreativne (koje zahtijevaju finu motoriku ruku) radionice, igranje društvenih igara.

9. Primjena fizičke sile, izolacije i ograničenja kretanja korisnika u Domu

U Domu ne postoji praksa korišćenja mehaničkog ograničenja slobode kretanja korisnika (mehanička fiksacija) niti sredstva predviđena za tu namjenu (kaiševi, poveske). Korisnicima se ne aplicira parenteralna primjena lijekova iz grupe psihofarmaka (hemijska fiksacija).

Svi slučajevi akutnog pogoršanja psihijatrijskog oboljenja korisnika sa dezorganizacijom ponašanja u smislu auto ili heterodestruktivnih tendencija se, nakon prethodne konsultacije sa psihijatrom, upućuju u neku od postojećih stacionarnih psihijatrijskih ustanova na bolničko liječenje, do poboljšanja.

10. Incidentne situacije

Prema kazivanju zaposlenih incidentnih situacija nije bilo. Međutim, frustracionoj netoleranciji u ustanovama ovog tipa mogu da doprinesu određena zdravstvena stanja, različiti temperamenti i crte ličnosti. Stručni radnici posjeduju vještine da u ovim situacijama umire korisnike, pomognu im da kanališu energiju i da se umire.

Za evidentiranje neželjenih događaja postoje predviđena polja u elektronskoj evidenciji ali i u Knjige primopredaje i pripravnosti koje službenici ručno zapisuju.

11. Čuvanje ličnih stvari

U toku prijema korisnika vrši se popis stvari koje je korisnik usluge smještaja sa sobom donio i da se preduzmu radnje oko deponovanja eventualnog viška stvari i robe u magacin Doma.

Ukoliko to želi, korisnik usluge smještaja može da preda na čuvanje svoje vrijedne stvari, uključujući i novac, za šta mu se izdaje odgovarajuća potvrda, a ukoliko korisnik usluge smještaja ne želi da preda svoje vrijedne stvari na čuvanje, iste može zadržati kod sebe uz spostvenu odgovornost.

12. Zaštita i ostvarivanje prava korisnika

NPM-u je ukazano da je u JU Dom starih „Nikšić“ donešena je procedura postupanja o pritužbama korisnika. Procedura definiše osnovne postupke kojim se omogućava ostvarivanje prava korisnika na reagovanje ukoliko korisnik nije zadovoljan kvalitetom pružene usluge. Procedura definiše postupak podnošenja pritužbe i rokove za rješavanje po pritužbi i postupak podnošenja pritužbe drugostepenom organu ovlašćenom za postupanje po pritužbama korisnika. Sastavni dio procedure je obrazac pritužbe, informativni letak i protokol za žalbe. Iz JU Dom starih „Nikšić“ NPM-u je predočeno da pritužbi nije bilo-

Podsjećamo na međunarodni standard koji zastupa CPT - „U svim ustanovama socijalnog staranja treba postojati efikasan interni mehanizam za ulaganje pritužbi, a korisnici bi takođe trebali imati mogućnost ulaganja pritužbi nezavisnom vanjskom telu, ovlašćenom da direktno prima poverljive pritužbe i da daje sve potrebne preporuke. Pritužbe upućene upravi ustanove treba zabilježiti u posebnom registru.“⁶

13. Režim

Samostalno pokretni korisnici Doma svakodnevno mogu neograničeno boraviti u krugu Doma na svježem vazduhu. Po navodima osoblja i boravak nepokretnih bolesnika na svježem vazduhu se realizuje svakodnevno u trajanju od najmanje 2 h dnevno.

NPM pozdravlja ovakvu praksu i ističe na važnost poštovanja standarda da svi korisnici usluga Doma, uključujući i nepokretne korisnike, mogu nesmetano ostvarivati pravo na svakodnevni boravak na svježem vazduhu u trajanju od najmanje 1h dnevno.

---

⁶ CPT/Inf (2020) 41, par 34

14. Saradnja službenih lica sa timom NPM-a

Uprava i službenici Doma korektno su saradivali sa timom Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture. Timu NPM-a je omogućeno da nesmetano obavi svoju dužnost. Zaposleni su pokazali kooperativnost, dali odgovore na postavljena pitanja, omogućili pristup prostorijama i uvid u svu traženu dokumentaciju. Omogućen je nesmetan razgovor sa korisnicima, bez prisustva zaposlenih.

15. Zaključak i preporuke

Dom za stara lica u Nikšiću ima dobre uslove za boravak. Ustanova je savremeno opremljena i prilagođena potrebama korisnika. Korisnici sa kojima je tim NPM-a razgovarao pohvalno su se izrazili o odnosu osoblja, uslovima u kojima borave, ishrani. Nijedan od intervjuisanih korisnika timu NPM-a nije uložio žalbu bilo koje vrste koja bi implicirala na eventualno loše postupanje strane zaposlenih.

Kadrovski kapaciteti trebali bi biti pojačani naročito u domenu zdravstvenog kadra. U ovom domenu potrebna je pomoć i uključivanje i resornog ministarstva u cilju organizacije optimalnog funkcionisanja zdravstvene ali i ostalih službi koje su kadrovski deficitarne. Tim NPM-a je nakon obilaska sugerisa da se bez stalnog prisustva ljekara u Domu se ne bi smjela administrirati parenteralna terapija kako bi se izbjegle fatalne posledice po korisnike u slučaju nastanka eventualnih komplikacija. Takođe, zapaženo je da se ne primjenjuje protokol u vezi kontrole bijele krvne loze kod aplikacije lijka Clozapin, s obzirom da se laboratorijske analize u Domu starih vrše jednom u 3-6 mjeseci.

Važno je istaći da je stručnost i adekvatna edukovanost osoblja u domovima za stare neophodna uzevši u obzir da je navedeno nepohodno za prepoznavanje upozoravajućih simptoma i brzo i adekvatno reagovanje u određenim situacijama.

Mehanizam zaštite prava korisnika, definisan je Procedurom postupanja po pritužbama korisnika, što predstavlja dobru praksu. Pritužbi korisnika nije bilo, ali NPM ukazuje da se one ukoliko ih bude, trebaju zabilježiti u posebnom registru, shodno standardu koji zastupa Evropski komitet za sprečavanje mučenja i nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja.

Zaštitnik kao NPM upućuje sljedeće preporuke JU Dom starih „Nikšić“:

- da se parenteralna terapija daje isključivo u zdravstvenoj ustanovi, a u Domu samo i isključivo ukoliko je obezbjeđeno prisustvo ljekara tokom aplikacije iste;
- da se uspostavi redovno sistemsko praćenje leukocita, nakon uvođenja terapije lijekom klozapin;
- da se pritužbe upućene Upravi ustanove bilježe u posebnom registru;

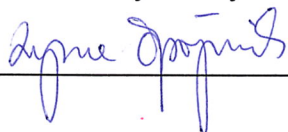
Zaštitnik kao NPM upućuje sljedeće preporuke Ministarstvu rada i socijalnog staranja:

- da se preduzmu mjere za prevenciju osipanja medicinskog kadra iz ustanova socijalne zaštite;

****

Savjetnici Zaštitnika za zaštitu od torture, bezbjednost i NPM

Danijela Brajković

Mensur Bošnjak
